

U BEVINDT ZICH HIER

JOOST II SICKENGA

PERSONAGES

VROUW: Zit aan tafel en schilt uien zonder te huilen. Ze zwijgt het hele stuk.

MAN: Staat en praat, waarbij de cursieve tekst een uitzondering vormt: dan zit de man bij de vrouw aan tafel.

In de tekst zijn enkele citaten uit *De Emoties* van Nico Frijda gebruikt.

En tegelijkertijd dit: hier, hier is 't: wenen. Wenen is het opgeven van weerstand. Huilen. Van vreugde, uit machteloosheid, of in overweldigende situaties. Het fundamentele onvermogen. Wacht even. Huilen is een teken van overgave aan dat onvermogen. Verlies. Verlies. Huilen. Gezamenlijk huilen, klaagvrouwen. Verlies. Manifestaties van machteloosheid, doorstaan leed. Wenen. Nog een keer: wenen, is het opheffen van het isolement. Rouwklagers, snikken, medeleven. Treuren is- Hier, dit is het: treuren is een manier om de aanwezigheid van een verloren persoon levend te houden. Dek me toe. Scherm me af. Jank me los. Lach me dood. Zie je die rug? Concentreer je, alsjeblieft, op die rug. Kijk. Die rug. Als je 'm secuur genoeg voorstelt voel je als vanzelf weer de lakens van zijn bed. Hoor je het lawaai van de academie student een etage hoger. Zie je alles in de groene gloed van straatlantaarnlicht achter groene gordijnen. Zijn rug. Meestal, je lag al in bed als Nicolai zich nog uitkleedde. Hij was bijna, mager: dunne huid, geen vet, wel ribben. De rug was vlakbij als hij op de rand van het bed ging zitten. De rug leek altijd groot. Dat kwam omdat die leeg was. Z'n voorkant had tepels, een navel, het litteken en al gauw zijn pik. En erboven, erboven zat natuurlijk een gezicht vol oren, ogen, neus en mond, nee. Nee dan het achterhoofd: effe zwart, kort geknipt, stug haar, en daaronder een wereld van vermoeden verborgen achter huid. Hem op de rug kijken, daar hield je van. Aan alleen de spieren van die rug aflezen wat hij deed. Dat. Je raakte 'm aan, niet met je handen, alleen met je ogen, keek je. Alsjeblieft, concentreer je. Je kijkt meer naar de schaduw van dingen, dan de dingen zelf. Op tv, bij praatprogramma's, kijk je niet naar de presentator maar naar degene daarachter. Of laatst in de hal van het ziekenhuis, bij die paniek, dan let je alleen op de omstanders, niet op die oude vrouw. Altijd naast de actie, jij. Nicolai trouwens ook. Het indirecte, de tekens aan de wand, de vingerafdrukken. Spoorzoekers. Tastend. Hij komt naast je liggen, slaat het dekbed over zich heen. Nu is de rug weg. Hij ligt, zucht, woelt wat, zucht nogmaals en zegt: 'Zo.' Pas dan kijkt hij je aan. Praten jullie nog? Dit keer niet. Je knikt enkel. En dus komt hij rustig overeind en blaast de kaarsen uit. Nog één keer: je kijkt naar die rug. Daar gaat het je om. Op die manier hou je hem in leven. Hier, hier is 't: missen is een vorm van in leven houden. En jij mist hem. Toch zeg je niks. Ik weet niet of je naar me luistert. Je zit meestal in de andere kamer. Het liefst ben je daar, te midden van alles wat stil is. Wat alleen om te zien is. Wat rustig wacht tot je er naar kijkt, aan denkt, het leest of misschien ter hand neemt. Het liefst ben je daar, te midden van afwezige mensen. En zeg je nooit wat. Vreemd toch. Toen het eenmaal zover was werden we uit het paradijs verdreven en kregen we bewustzijn. Je zei? Je kent de nuances in zijn manier van doen, de meeste. Je kent zijn gezichten, zijn gebruiken. Bic scheermesjes bijvoorbeeld, de enkelbladige, de eenvoudigste. Die dubbele, daar heeft hij geen goed woord voor over, weet je. Raken verstopt met zijn stoppels van altijd een paar dagen lang, weet je? Ja je kent zijn voorkeuren. Zie je dubbele scheermesjes van zeg Wilconson and Sword, dan koop je toch die. Z'n voorliefde voor een goede naam maakt dat scheerongemak wel weer dragelijk, weet je. Weet je wat fantoom-liefde is? En een natte verdrinking, ooit van een natte verdrinking gehoord? Da's pas een woord. Bidden. Bidden. Nog zo'n woord. Een pelgrims woord, prevel woord. Een stil woord. Stil. Nog zo'n woord. Een wachtwoord. Een woord waar je niet op kan komen. Nee niks zeggen. En het is stil terwijl je op het woord wacht. 't Wachtwoord dat toegang verschaft, dat je binnenlaat. Toe, geef 't woord dat beschutting biedt. Laat me binnen, in de stilte. Ja. In die stilte met een voordeur, een keuken en daarachter de slaapkamer, die stilte waar je in zit. Aan een tafel. Om aan te bidden. Je vraagt: 'Bid jij?' Zegt Nicolai ja. 'Ja? Waarom?' 'Omdat het uit de mode is.' Kleng! De ketel wordt

op het fornuis gezet. Het is ochtend. Het is nog nieuw voor jullie, jullie kennen elkaar pas. Pas. Pas na even vraag je: 'Hoe bid je?' Zegt hij: 'Als ik opsta was ik mijn gezicht.' Stille. 'En dan?' 'Ik maak van m'n handen een kom en met elke plens water die ik pak zeg ik: 'Wat komt komt.' Eerst: wat komt komt, plens, dan: wat gaat gaat, plens, en dan: wat is is, plens. Rust. Daarna denk ik aan iemand die ik ken, of gekend heb, en dat is het. Plens.' 'Dat laatste, waarom?' 'In een boek gelezen, dik boek, zo'n Rus, dat je ook voor anderen moet bidden, niet alleen voor jezelf.' 'Bad jij alleen voor jezelf?' 'Nee. Om te herinneren dat wat komt komt, wat gaat gaat en wat is is.' 'En dat water betekend?' 'Weet ik veel.' Stille. Kleng! 'Dopen is ook met water.' 'Betekenissen interesseren me geen reet. Zijn nogal inwisselbaar, vind je niet?' 'Hmm, hoelang bid je al?' Hij tilt zijn hemd op en laat het litteken op zijn buik zien. Een uitbarsting. Als ik jou tot een uitbarsting kon verleiden zou je dan schreeuwen: 'Ik kan niet praten.' Zou je snauwen: 'Ik kan eigenlijk helemaal niet eens praten.' Zou je volharden: 'Er zijn namelijk een aantal afspraken die bij dat praten horen, die ik eerst nog eens nader zou willen bestuderen. Zo vraag ik mij af: hebben wij wel hetzelfde woordenboek? Is voor jou, is douw voor jou ook de vroege ochtend in de heuvels, met je hoofd net buiten de slaapzak. Ja? Is douw voor jou: wakker worden onder de blote hemel, de wollen trui, het hoofdkussen, vlak bij je mond, nat van de condens van je adem. Hoe het naar tijm ruikt wanneer je je hoofd beweegt. En hij die daar ligt en de zon die opkomt, de dag die begint, de genadeloze schoonheid van al die heuvels, tot zo ver, in de verte, terwijl je eigenlijk dood wil?' Ik kan niet praten. Zeg je dat? Die gele koffiepote. Dat was eerst een ongebruikte theepote. Maar toen is de koffiepote, zo'n glazen, kapot gegaan. En omdat de theepote niet onder het koffiezetapparaat paste, moesten jullie toen de koffie opschenken. Kleng. Zie je z'n handen dat doen? Alsjeblieft, concentreer je. Ga staan, naast de voordeur. Sta je naast de voordeur dan kan je leunen tegen de jassen die daar aan de muur hangen. Sta je daar, dan kan je leunend de keuken inkijken, naar de ander kijken zonder in de weg te staan. Daar had die een hekel aan. Zie je 'm, zie je 'm voor je? Nu bijvoorbeeld is hij aan het afwassen. Niet in een teil met water, nee altijd onder de lopende kraan, hij, met een druppel sop op de borstel, en nooit meer dan twee of drie dingen wast die af. De rest laat hij staan tot een volgende keer. Zie je die handen? Is het gruwelijk genoeg? Leven is klote. Ja leven is klote. Klote leven. Nou. Wat een klote leven. Jij. Wij. Leven is klote hebben. Dach het wel. Leven is hard klote. Leven is kut. Het is een zootje. Dach het wel. Pijnlijk. Leven is pijnlijk klote? Nee leven is kloten en brein is pijn. Wil je weten? Nee. Nee ik ook niet. En ik al helemaal niet. Klote leven. Pijnlijk. Al die hersenvernauwingen. Nou. Het is benauwd hier. Nou. Nou. Nou. Het is klote. En het blijft klote. Dach het wel. Hard klote. Keihard. Versteende hersenvernauwingen, let maar op. Dach het wel. Goed hard klote. En benauwd. Kan er geen raam open? Huh? Nee. Is er niet. Een deur dan? Is er ook niet. Zegt hij: 'Hoe zijn we hier dan binnengekomen?' Laat es zien? Ja hier is het, hier staat het. Het ophouden met treuren betekend: het opgeven van hoop. Niet bij jou. Bij jou niet. Jij houdt hem. In leven. Hoe hij z'n haar goed deed, je kan het precies zo nadoen. Je kan het zo precies nadoen dat het jouw routine lijkt. Je kan staan zoals hij stond. Je kan staan, zo met het meeste gewicht op links, 't rechterbeen iets naar buiten gedraaid. En soms, wanneer ik er niet ben, trek je zijn schoenen aan. Dan kijk je naar beneden, naar die gymschoenen. Dan kijk je op, weg van die gymschoenen. Je voelt de afdruk van zijn voeten, de indruk van zijn afwezigheid. Deze momenten verwarren je, ze putten je uit. Ik twijfel of je de schoenen niet moet weggoaien. Al hoe wel. Aan de andere kant. Tegelijkertijd op een feestje, in het gedrang, twee actrices, twee stemmen: 'Dus je hebt het nog met

Henk?' 'Ja.' 'Maar je bent weg bij z'n toneelgezelschap?' 'Ja kon er niet meer mee werken. Stond in al die zelfgeschreven stukken van 'm, stond ik dingen te zeggen die ik al tien keer beter had gezegd. Gewoon, in onze eigen keuken, in ons eigen bed. Nee, ik wou wel weer es toneelspelen in plaats van mezelf nadoen.' Dan zien ze 'm. 'Wat kijk je?' De ander ziet hem nu ook. Nicolaï. 'Wie?' 'Die daar, Nicolaï.' 'Waar je van vertelde?' 'Ja.' 'Dus dat daar praat niet?' 'Nee.' 'Nooit?' 'Niet dat ik weet.' 'Aantrekkelijk. Lekker vlees.' 'Goed vlees ja.' 'Nicolaï zei je, hè?' 'Scandinavies. Er is één litteken op die buik.' 'En dat heb jij gezien?' 'Zou wel willen.' Je hoort die stemmen achter je. Je kent die hele Nicolaï dan nog niet, maar kijkt wel effe over wie ze het hebben. Zie je 'm al? 'Ik zou wel willen.' 'Zou jij wel willen. En Henk dan? Doe je 't niet meer met Henk?' 'Af en toe, als die bij z'n moeder is geweest.' 'Alleen dan?' 'Ja. Kijk, het loopt. Kijk-kijk dan.' Je luistert naar de stemmen, je kijkt. 'Nog galant ook.' 'Niet galant, elegant. Hij is elegant en beweegt als een... gazelle.' 'De fiets?' 'Het dier, het beest.' Het beest, hij. Je ziet hem nu ook. Althans je vermoedt dat hij 't is. Oh shit, kijkt die nu naar je? 'Wat deed die, bij die film?' 'Geluidsman.' 'Een geluidsman die niks zegt?' 'Hij stond altijd met zo'n hengel. Heeft me ook wel es een microfoon opgespeld, zo hier, aan de binnenkant van een blouse.' 'Zonder iets te zeggen?' 'Nou hij communiceert wel, alleen niet met praten.' Je weet het nu zeker. Dat moet 'm wel haast zijn. Is de enige die nog niks gezegd heeft. Is de enige die maar staat en kijkt. En jij kijkt terug. Ben je door hem in beslag genomen? Ja, al even. Maar dat merk je pas nu de stemmen weer tot je doordringen en blijkt dat je wat gemist hebt. 'Goh.' 'Ik zeg maar zo: vertrouw nooit een vent voor je door 'm geneukt bent.' 'Oh ik zeg altijd: vertrouw geen vent nadat je geneukt bent.' 'Ook waar, maar: dan hou je alleen tijdens over.' 'Het blijft een mooi vooruitzicht.' 'Wat?' 'Hij daar.' 'Zal ook wel een vooruitzicht blijven. Mijn God wat een vlees.' 'Zoiets kan ik best lekker bereiden.' Je draait je naar de dames: 'Klaarmaken, klaarmaken is dan grappiger,' zeg je, en gaat weg. Je gaat weg. Wil ongestoord naar hem kijken. Ik roep je terug. Ik praat door. Ik stel vragen, vertel momenten, en af en toe knik je. Af en toe: knikje. Ik neem aan dat je dan instemt met de keuze van het vertelde moment. Dach het wel. Zie je? Knikje. Je schudt nooit van nee, jij, wat ik ook zeg. Je knikt enkel. Ik verzin, vertel over jullie. Niet over waarom. Nee, alleen over hem. En jou. En als het me dan lukt, als je knikt, of als ik aan je ogen zie dat je moedwillig weigert te knikken, dan heb je een stem, dan heb je verteld. Daar gaat het me om. Vrijspraak. Gegarandeerd tralieloze taal. Fuck de regels. Bladzijden, dichtgemetseld met woorden, daar ram ik dwars doorheen. Vrijspraak is door de spiegel, de bladspiegel heen duiken. Vrijspraak is een woordenstroom-versnelling, het is taallava, een grammaticale vuurzee. Vrijspraak maakt van een komma een mijn, 't maakt van een gewone punt soms een zwart gat. Daarom eis ik onmiddellijke vrijspraak. Op alle punten van de aanklacht. Luister. Eindelijk neem ik de ruimte. Ik neem de ruimte. Ik fuck de ruimte. Spuit d'r vol woordenbrij-bral-braak. Woorden als water, altijd op zoek naar het laagste punt. Woorden als bloed, op handen en voeten kruipend waar het niet gaan kan. Bloederige woorden als mens, kruipend op korsten en schaafwonden, onherstelbaar geknakt. Je knikt. Kan het rooier? Luister: blauwe bomen zijn hier blauw en geen verzinsel. Kijk maar. Nacht. Buiten. Jullie zijn weg van het feest, van de première waar je elkaar ontmoette. Hij blijkt wel te praten. Praat allemaal onzin. 'Leven is klote. Wat een klote leven.' Jij ook: 'Ja klote leven. Goed hard klote.' Kan je je dat herinneren? Lopend door de stad stelt ondertussen geen van beide aan de orde waar jullie naar toe gaan. Er is geen daar, zo meteen, straks of verderop. Met hem lost alles in alles op. Dan zegt hij: 'Hier is het.' Hé. Jullie staan stil. Zie je 't voor je? Ja nog zie je die straat zo voor je. Je ziet die straat, een

woonerf, om je heen. Overal om je heen die hoge gebouwen en daarbinnen dat woonerf. En de stenen plantenbakken. En de wezenloze wipkip. En de kiezels in de cementtegels. En de betonnen balkonnen, en de hardhouten balustrade, en nog meer kiezels, muurvast in de cementtegels. En de regen op een prullenbak, en de regen richting putje, en jullie schoenen, even onbeweeglijk als weer die kiezels in die tegels. Er zijn twee stappen tussen jullie, er zijn drie kanten aan de zaak, er is er één die het zal moeten zeggen, maar er is niets dat jullie tot iets beweegt. Hier is het. Twee portretten in een museumzaal. En die hangen tegenover elkaar, al jaren, kijken ze elkaar aan. Roerloos. Zoals jullie staan. Zelfs je horloge staat stil. Denk na, denk door, denk diep, denk in. Hij zegt: 'Hier is het.' Jij zegt niks. Hij pakt zijn sleutels, laat zien dat hij hier woont. Dat wist je al. Je loopt naast hem op. Bij de deur, als die morrelt met de sleutels, mompelt hij, vooral voor zichzelf: 'Dat dit nu pas mag gebeuren.' 'Wat zei je?' 'Dat dit nu pas mag gebeuren.' Ja dat komt aan hè? Om daar aan terug te denken. Want spijt? Splijt. Spijt splijt. Spijt splijt. Splijt spijt. *Het is ook afgelopen ook. Je zegt: 'Ik hier, hij daar.'* Je zegt: 'Ik hier praat niet. Hij, hij daar praat.' Je zegt: 'Zie je het voor je? Zie je hem voor je, hij daar, die praat?' Je zegt: 'Ik wel. Ik niet. Hij, hij praat. Maar ik zeg niks. Ik knik, hooguit. En altijd zo willekeurig mogelijk. Verwarring. Hij zoekt, hij praat. Wil bij me komen, hij. Maar ik zeg niks. Niks mag meer bij me binnenkomen, niks mag meer van me weggaan, geen woord zal me ontglippen, niemand zal me verlaten, niks laat ik horen. Zo is het, al lang. Hij heeft me geënd, geraakt, aanhoudend gesmeekt. Hij is er aan gewend, geraakt, niet altijd geweest, in het begin, dat. Zijn wanhoop was voorstelbaar maar heeft me nooit uit mijn besluit gebracht. Ik begrijp niet veel, maar kan me indenken dat het eng is, voor hem, voor mensen, als je niet meer meedoet, als je je terugtrekt, uit alles, in jezelf. Het maakt dat ze- Mijn weigering maakt hun medewerking onaangenaam veel minder vanzelfsprekend. Dat is bijzaak. Het is geenszins mijn bedoeling jullie te ontregelen. Ik praat gewoon niet meer. Ik doe het onvoorstelbare. Het is nou eenmaal mijn werk te ontregelen. Men verwacht aldoor maar van alles. Lichten moeten aangaan als het knopje wordt omgezet. Borden blijven heel als je ze oppakt. Ramen mogen niet uit elkaar spatten als je er doorheen kijkt. Allemaal voorstelbaar, maar: zo voorspelbaar. Mijn werk is het te ontregelen. En dat werk acht ik hoog. Ik hanteer een gedisciplineerde dagindeling. Onderhoudt stevige banden met geestverwanten. Lees vakliteratuur. Bestudeer grote voorbeelden nauwgezet. Leer van ze. Het zijn ook niet de minste. Neem een Medea. Een Marcel Duchamp, een Costaki Mavridas. Maar bijvoorbeeld ook de auto-ongelukken, de herseninfarcten, en wat minder naargeestig: de liefde, want voor allen geldt dezelfde opdracht: de boel in 't honderd te laten lopen. Ik zelf praat niet. Hij daar, hij praat. Hij zegt: 'Nicolai.' Het beeld waarop hij beste stond, waarop je hem het beste zag, zeg maar: in wat hij was, dat was een foto, een jeugdfoto van hem. Beeld van een heg met een tuinhok, tussen twee gemetselde palen, hoog. Op één van die stenen zuilen, op de grijze deksteen, een jochie van zeven. Benen bungelen, armen in de schoot, en al helemaal zijn ogen, zijn blik. Nicolai. Zijn moeder zei dat hij daar eindeloos hadgezeten, daar aan de straat, op die stenen zuil, kijkend. Echt eindeloos, bijna vijf jaar. Tot ze in drieënzeventig verhuisde. Zijn moeder zei: 'Vreemd kind. Weinig vriendjes, geen vriendjes. Hield het meest van kijken. Maakte ik eten dan klom die wel es op het aanrecht, maar vroeg niks, zei niks, nooit wat. Naargeestig,' zei z'n moeder. Dat weet je nog, dat zei ze zo: 'Naargeestig.' Ze kennen elkaar al lang, misschien te lang. Nicolai wil niet. De contouren van een huis, een omgeving. Voorzichtig nu. Een wat is het, een bijgebouwdje, in een binnentuin, nee groter: binnenplaats. Alles is er uitgebleekt van de zon. Zij staat voor, zij staat met haar rug tegen de wit-gekalte muur van het bijgebouwdje. Op de grond, tegen de muur, waar het onkruid hoog is, staat een tas. Naast, nee meer net boven haar

hoofd is een raampje. Tralies. En dan? Gebeurd er iets? Ja, af en toe gluurde ze. Door dat raampje. Het bijgebouwdje huisvest hun wc en douche. Inzoemen. Er is waterdamp. Watergeklater. Hij staat. Hij staat rechtop. Naakt staat hij. Rechterhand, twee vingers, in de mond. Ze trekt haar hoofd weg. Rug, muur, zoals net. Alleen die afwezigheid in haar ogen, die was er net nog niet. Het is maanden geleden dat ze 'm zo zag. Weer draait ze zich om, gaat iets op haar tenen staan, heeft besloten dat ze het wil zien. Hij staat, naakt, rechtop. Het hele lijf gespannen. Zijn gezicht afgewend. Hij denkt, hij ziet. De linkerhand beweegt. Het denken gaat door. Hij ziet. Zij kijkt. De linkerhand beweegt, nog steeds, hij wentelt zich, in wat hij ziet. Ziet haar?. Zij kijkt. Zij is de lucht. Alleen zo kan ze om hem heen zijn. Elke beweging die hij maakt, beroerd haar. Nu is het weinig, hij staat bijna stil, rechtop. En de linkerhand. En het water op zijn borst. En zij, de lucht, en hij, die ziet. De linkerhand, dichtgeknepen. Hij zucht. Nu is ze in hem, zij is immers de lucht. Hij ademt haar uit. Dan weer in, dan weer uit, hij hijgt, sneller, ogen geopend, hij ziet haar, ze kijken, elkaar, aan. Ze blijven elkaar aankijken. Ook als Nicolaï knippert, en ook terwijl hij het water uit zijn ogen veegt. Ineens onderbreek je me. *Je zegt: 'Jij daar, jij die praat. Je legt me woorden in de mond jij. Propt me woorden in de mond: toet-toet, hier, nog één hapje, trap-je daarin? Nee ik niet. Slik niks meer, ik. Spuug het ook niet uit. Ik hou me mond. Voor mezelf. Voor lucht. Niet voor woorden. De woorden zijn voor jou. Je mag ze allemaal hebben. Als je ze maar niet in me mond legt. En al helemaal niet in mijn oren. Ik wil niks horen, niks zeggen en ik knik ook niet. Of als ik knik dan knik ik ernaast, of erachter, maar nooit erop, op het goede moment niet. Expres niet. Ik doe niet meer mee. Trompetgeschal en gezang kon toch muren neerhalen? En zou mijn zwijgen dan geen muren kunnen bouwen? Jij zegt, jij zoekt, zegt dat ik niet meer mee kan doen. Dat je dat begrijpt. Na wat er gebeurd is. Ik voor mezelf begrijp het niet. De wil daartoe ontbreekt ook. Begrijpen heeft afgedaan, compleet, ik heb 't buitengesloten. Verlangen is ook de deur geweest, en communicatie, communicatie is helemaal uit. Passé. Iedereen doet het tegenwoordig. Nee. Ik niet. Niet ik. Hij, hij praat. Hij praat mijn woorden. Mijn woorden. Al die arme woorden die ook niet weten wat ze in Godsnaam betekenen, bedoelen, die zijn niet de mijne.'* Ha-ha. En dat praat niet? Nee. Maar het praat wel. Ja het praat wel, blijkt. Praat honderduit. Hij daar, Nicolaï, lult je soms de oren van de kop. Woordenstroom-versnellingen. Hij lijkt wel overbevolkt. De druk neemt toe. 'De druk neemt toe,' zei Nicolaï. 'Hoe dieper onder water, hoe meer de lucht in elkaar wordt geperst. Dus ook de lucht uit je gasflessen. De lucht die je in ademt. Daar moet je mee oppassen. Op de diepste diepte past er makkelijk drie keer zoveel lucht in je longen. Ga je naar boven dan zet die lucht uit. Da's de wet van Boyle. Daarom moet je blijven ademen, uitademen, als je stijgt, anders knappen je longen. Dan heb je nog de wet van Henry. Dat is dat een gas oplost in een vloeistof wanneer de druk toeneemt. Dat is simpel. Dat zijn de bellen in het bier als je 't blikje opent. Je opent 't blik, verlaagt de druk, het gas, de bellen, komen vrij. Ook link. In een lichaam kan hetzelfde gebeuren. Opgenomen gas kan in bellen vrijkomen. In je bloed. En dus in je hart, in je hersens. Allemaal niks. Altijd rustig naar boven gaan. Geen grote drukverschillen in te korte tijd. Het gas de tijd geven zo te vertrekken als het gekomen is, in kleine hoeveelheden. Hé en lief: voor verdriet geldt het tegenovergestelde.' Denk na, denk door, denk diep, denk in. Begin gewoon overnieuw. Dat duiken, daar heeft hij het al vroeg over gehad. Had dat als elfjarige één keer gedaan. Maar pas na negen jaar samen zei die het weer te willen, duiken, op Malta, zou dat kunnen, had die uitgezocht, stamelde die. En wat was die blij toen je zei dat je graag- Maar dan zit hij tegenover je. Zoals vaker in de zomer hangt zijn racefiets in de kamer. Lap met keurig uitgestald gereedschap eronder. Het bier, door hem op tafel gezet, wordt open geploft. Je kijkt op van wat je leest, pakt 't bier,

proost. 'Proost.' Dan zie je het: hij pulkt. Hij pulkt aan het smeer onder zijn nagels en begint over werk, een extra klus, maar goed, goed betaald, en dat hij echt onmogelijk nog nee kon zeggen, ook met die belastingschuld. Kortom. Misschien moet de vakantie naar Malta dus iets korter. 'Of kan jij nog schuiven?' Hij weet dat dat niet kan. Je zegt niks. Vroeger- nee je wordt niet meer kwaad. Je zegt niet van: 'Ja maar Nicolaï we hadden toch-' Nee je zegt: 'Ik denk niet dat ik korter ga, naar Malta. Als jij zo nodig moet werken, moet je me maar achterop komen.' Nee. Ik begin toch weer overnieuw, ietsje verder terug: De vrouw die tussen deze muren rondloopt, dat ben jij. En dat jij van jouw dat heeft behoeften, en gewaarwordingen, en het heeft gezichten. Dat jij van jouw is herkenbaar, heeft identiteit, maar ik zie alleen maar omtrekken zie ik, lijnen, grenzen. Maar wat het nou begrenst of omtrekt, dat jij van jouw, geen benul. Dus dan begin ik weer overnieuw met die vrouw, jij, en die muren. Alleen noem ik het nu geen muren meer maar grafstenen, gewoon om te kijken waar dat ons brengt. Dat je op een kerkhof dwaalt. Tussen die uitgehakte namen en jaartallen. Tussen al die uitgehakte levens. Die versteende levens. Die versteende hersenvernauwingen. Ik zei het toch? En dat je dan de letters, de cijfers en letters van al die zerken afhakt. Zou dat kunnen? Dat je ze er allemaal uit weghakt, behalve die ene letter: de AAAAAH. Zo. Zeg mag ik, kan je me zeggen of je nog iets van vandaag weet? Vind je het lekker te boeren van bier, geeft een appel je nog een sensatie, of de geur van ziekenhuizen? Bestaat vandaag nog voor je? Is er iets van vandaag dat je meeneemt naar morgen? Ik bedoel: gebeurd er nog iets dat herinneren waard is, of is alles wat herinnerd moet worden al gebeurd? *'In het begin had ik uren dan voelde ik de hele tijd mijn lippen op elkaar liggen. En mijn tong in mijn mond liggen. En m'n wangen tegen m'n kiezen aan. Haalde ik ze dan van elkaar af, gewoon om er wat mee te bewegen, en legde ik ze daarna stil, dan begon meteen dat gevoel weer, daar waar de lippen elkaar aanraakten en waardoor de tong een dik ding in de mondholte werd. Alles nog onwennig aan een woordeloos bestaan. Nog onrustig van de rust die het eindelijk gegund werd. Mijn eigen stem heb ik al zo lang niet meer gehoord dat ik niet, ik weet niet hoe ze zou klinken als ze zou klinken, of ze zou klinken zoals ze klonk, als ze nog zou kunnen klinken, wat hij zo graag wil. Hij daar, die praat, die met mij wil praten, die me zoekt met zijn woorden waarvan hij hoopt dat er een paar van mij tussen zitten, zodat ik ze versta, in wat ze betekenen.'* Tegelijkertijd sta je op een klein vliegveld. Je wacht buiten, op Nicolaï, op de afgesproken plek. Drommen mensen bij de uitgang. Daar is die. De één ziet de ander als er nog honderden grijze trottoirtegels tussen zitten. Beide kijken weg. Zoals altijd: ongemak zolang de afstand te groot is voor het woord of de zoen. Er is die grote parkeerplaats, er is een vliegtuig dat naar de startbaan taxiet, er is een andere mooie jongen. Even. En nog even. Het is mooi weer, warm weer maar Nicolaï loopt in z'n suède jack. Hij heeft een halfvol plastic tasje bij zich. Komt voor drie weken. Halfvol tasje. Nicolaï? Hij kijkt naar de tegels. Pas als hij bij je is kijkt hij op. Hij huilt. Je schrikt van zijn ogen. Wit is rood. Hij heeft al langer gehuild. In het vliegtuig al. Tussen de mensen? Ja. Nicolaï, zo bedreven in onopvallendheid, snottert luid, snikt inhalig en pakt een zakdoek. Een papieren zakdoek. Ook dat is uitzonderlijk: heeft stapels gewone zakdoeken, hij. Heeft waarschijnlijk al weken niet gewassen. Hij. Snuit. Lacht. Zegt sorry. Jij lacht nu ook, en hij stamelt dat hij zo blij is- je te zien. Dat maakt hem meteen weer aan het huilen. Hij zegt veel voor jou te hebben gehuild. En ook wat voor zichzelf. En dan weer voor jullie samen. En de mensen. Hij gebruikt het woord huilen alsof hij het over bidden heeft. Hij is helemaal- Het samen van jullie is op slag kapot. Je benadert hem met tact, laat 'm praten, beaamt zelfs wat hij zegt. 'Ja nee als we samen maar genoeg huilen dan worden we verhoord, ja.' Hij grijpt je bij de kraag, omarmt je en zakt dan

weer in zichzelf weg. Had al zijn foto's. 'Wat?' 'Al m'n jeugdfoto's en de rest.' 'Ja?' 'Al die dooie ogen heb ik weggegooid.' 'Al onze foto's? Ook-' 'En toen heb ik de vuilniszak buiten gezet.' 'Maar waarom?' 'En toen heb ik de hele nacht door een spleet in de gordijnen zitten gluren tot de zak in het licht van een nieuwe ochtend werd meegenomen.' Hij weer bevrijd. Extatisch! Jij: bang, huilen, wat hem nog meer opwond, waarop jij hem een klap gaf en snauwde dat het niks was. Dat je er niet meer in mee kon gaan. Hij- nee. Gedurende de weken daarna- nee. De angst in zijn ogen, die angst die je wijd opengesperd aangaapte, toen je zei dat je er niet in mee kon gaan. 'Al die woorden. Al die fucking. Van woorden bedien ik me niet meer. Dat heb ik toch gezegd? Ik vind het vies. Sommige zijn al zo oud. En je weet nooit wie ze al eerder in de bek heeft gehad. Persoonlijke hygiëne. Niet iedereen doet daaraan. Om over het bewaren van een zekere geestelijke reinheid maar te zwijgen. Om over alles maar te zwijgen. Om die arme woorden maar met rust te laten. Om met de zwijgzaamheid als kernbom dit land te ontploffen en te vergifigen tot een vlakke waarin je goed kan zien of er eventuele mensen naderen. Zodat je dan kan wegrennen. Als in een droom. Ja een stilte zo groot dat je er eindeloos doorheen kan dwalen, als in een leeg ziekenhuis.' Trouwens. Had je dat gehoord? Wie zei dat nou? Van die duikleraar. Jullie duikleraar. Hij was weer terug. Wat? Terug op Malta. Ja doe nou niet alsof jij niet weet dat hij, na dat ongeluk met jullie, meteen vertrokken is zeg. Zodra dat mocht althans, ja. Van de autoriteiten. Jezus. Maar goed, hij is dus weer terug en. Ze zeiden- Wat zeiden ze ook alweer? Oja, hij geeft weer les, die duikleraar, maar autorijles, sinds dat ongeluk met jullie. 'Jij, weg, rot op, mensenrot. Dode dingen, wil ik, alleen nog maar, dode dingen. Netjes. Duidelijk. Schoenen, stoelen. Boeken en een pannetje. Heerlijke dode dingen die hun kop houden! Die rustig wachten tot ik er naar kijk, aan denk, het lees of misschien, ter hand neem. Nou wat zeg ik? Jij, rot op, dood op, weg hier. Dit hier, is mijn feestje. En alleen wat dood is, vier ik. Dit mesje bijvoorbeeld. Welkom mesje, welkom op mijn feestje, lig je lekker? Kijk dat mesje snap het. Die begint niet meteen te ouwehoeren.' Je leeft in het donker. Vijf minuten mijmeren jij, en je bent je naam vergeten, en je leeftijd is kapot. Kom je bij je bed alsof het een vreemde hotelkamer is. Het zijn van die dagen en weet je nooit hoelang het zal duren weet je niet. Het zijn van die dagen dat je kop voor andere frequenties bestemd is, op andere golflengtes afgestemd is. Van die dagen. Waarin je helemaal niets meer te maken hebt met je lijf. Dat lijf... ergens. Dat lijf dat alleen nog maar bestaat om je in leven te houden. Als een hart-longmachine. Je lijf. Het piept en het kraakt en het zucht en het steunt. Hart van ijzer. Hard als staal. Hart van ijzer. Hard als. Iemand zei es tegen Nicolai: 'Moet je doen, word je hard van.' Zei hij: 'En dan, dan ben je hard en wat dan?' Gaat het nog steeds om hem? 'Het gaat om hem ja. De druk neemt toe. Het gaat om hem, niet om waarom. Hij is dood. Maar waarom? Toe nou, dat weet je toch? Daar gaat het niet om. Er is geen verklaring die mij zinvol voorkomt. Niet één. Nee laat dat maar rustig, pfff, zinloos zijn. Zijn toch al zo weinig dingen zinloos tegenwoordig.' Goed is dit dan onbeduidend genoeg? Je staat met Nicolai aan de infobalie van een enorm kantoorcomplex. Hij moet daar zijn, hij zegt tegen een juffrouw achter de balie: 'Ik heb een afspraak met de Siga.' Zij: 'De Siga. Nooit van gehoord.' Hij: 'Ach.' Zij: 'Heeft u een naam.' Hij: 'Vraagt u of ik een naam heb?' Hij had een soort dislextie, alleen dan niet met woorden, maar met zijn omgeving, de wereld, een soort wereldblindheid had die. Hoe het was om gewichtloos te zweven. Hoe het was om met maar een paar gebaren te kunnen praten met degeen die bij 'm was. Hoe het was om z'n eigen ademhaling zo te horen blazen en zuigen in zijn hoofd. Dat hij intens hield van de traagheid die het water afdwong, en dat hij met longen vol lucht iets opsteeg, om bij het uitademen weer te dalen, in te dalen in het water. Niet meteen, nee hij ademde uit en pas even later

leek het tot het water door te dringen dat hij zwaarder was geworden, en dan liet het 'm vallen, maar langzaam, langzaam, misschien is zinken een beter woord. Eén liter lucht is tenslotte ongeveer één kilo opwaartse kracht. Ja, zo is de wil van water. Maar voor ons heeft lucht de macht. Men spreekt van een natte verdrinking als er water in de longen van het lijk zit. Een droge verdrinking is het gevolg van de duikersreflex. Die sluit de luchtpijp af. Daardoor zit er nooit water in de longen van zo'n lijk. Die duikersreflex is de redding voor sommige baby's, mits je ze weer op tijd omhoog haalt, maar als ik het goed begrijp um, kan je autonome zenuwstelsel je met die reflex dus ook wurgen. Dan is er nog de traumatische verdrinking. Dat is de verdrinking als gevolg van een ongeval. Een externe factor. Iets wat je onmogelijk kon zien aankomen. Jullie samen waren mooi. Waren jullie samen dan had je- je had veel meer sjans als jullie samen waren. Mensen keken, mensen bleven kijken, jij keek terug, sprak, sprankelde. *'Weet je. Duvel is in het Maltees is diavolo, en het vreemde daaraan is dat diavolo, dat klinkt als een huppeltje. Hier zeggen we duvel alsof we vloeken. Alsof we spugen. Da's goed, da's goed. Einde zou je ook altijd moeten spugen. Weerzien zou walgend gezegd, gebraakt moeten worden. Afscheid kreeg ik zo wie zo al niet uit m'n bek. Kon er niet tegen als die weer weg ging. Al die afschuwelijke- Betonnen straten in de hitte. De dampen van minstens veertien grote bussen die staan te ronken, nog meer hitte, in de drukte, in de stoflucht, in m'n t-shirt, in m'n eentje. Hij in één van die bussen. Zwaaiend. The end. Hij die niet weet hoe te kijken, waar te kijken, deze laatste blikken die hij kan werpen op, mij, op alles. Op alles? Ja, niks mag hem ontgaan, alles moet hij opslaan, want dit moment is: the end. Maar die bus die rijdt maar niet weg, en hij is nu begonnen over de ruit te wrijven, of is dat ook nog zwaaien? Nee hij stopt, de vuiligheid zit aan de buitenkant van de bus, bus die nu begint te manoeuvreren, die ineens bijna niet meer te zien is, die al weg is. Het einde. Ik die daar sta-einde, gapendgat-einde, doorlopend doodlopend, uitgestorven, uitgespuugd, gekotst, gezwegen. Ik heb gezwegen vanaf- Ik weet precies wanneer het zwijgen begon, intrad. Ik zeg: 'Malta, daarna niet meer.' Ik zeg: 'Drieëntwintig, vier, negentien, éénennegentig, achttien, tweeëndertig, en veertien, dertig.'* Ben ik gek? Nee dat zijn de datum, diepte, leeftijd en uur van de dag. Zeg ik. Zegt hij: Goed we weten nu dat jullie, na Nicolaï zijn aankomst op Malta, naar Valetta, naar het haven hotel zijn gegaan. Dat haven hotel is een oud gebouw, hoog gebouw op de hoek van een pleintje. Jullie kregen een kamer onder de zolder. Er waren daar dikke muren zodat je makkelijk in het raamkozijn kon zitten. Gemakkelijk in het raamkozijn kon zitten. Vandaar had je zicht op, een meer? Een binnenzee. Die avond, bij het tandenpoetsen, keek hij weer naar buiten en vertelde in korte zinnen, gehinderd door het schuim in zijn mond, van de rivier in zijn geboorteplaats. Dat hij zich de smaak van oud brood herinnerde, van het vissen waar je al om half zes voor opstond. En dat die vissen dan niet wilden bijten zodat je zelf ontbeet met dat oude brood. De drie bruggen over die rivier en, als het zomer was, het duiken van de aanmeerstijgers. En later: het duiken van die bruggen. Steeds hoger, steeds dieper. De eerste keer vingeren ook, onder één van die bruggen. Hij denkt even na. Dit zijn dus de details waar we- *'Ik knik. Vraagt hij waarom. Ik zou 'm domweg moeten uitlachen. Wat nou waarom? Dat zijn vragen daarbij kom je niet in de buurt. Vraagt hij het weer: 'Waarom.' Kijk ik weg, verbreek de verbinding. Zegt hij: 'Dit kan zo niet doorgaan. Er moet toch iets in je leven gebeuren.'* Zeg ik: *'Ja, zoveel mogelijk zelfs.'* *'Maar er gebeurt helemaal niks!' Ik kijk hem aan. Bedoel je daarmee? Hier, dit is het hoor. Hier, wat er nu gebeurt: Iemand die vol overtuiging met zichzelf praat. Die daar is, volledig, in dat bedachte gesprek. Dat gebeurt er. Waarop hij weer wil weten waarom, en ik hem dus op zijn bek sla want dat kan gelukkig in bedachte gesprekken. Hersenvogels. Zeg je dat? Zegt hij dat? Knik je nu of niet? Hersenvogels. Zweven. Onder water beweeg je zwevend. Als wolken in de*

lucht, zwevend. Onder water. Daar is het trage bewegen, de deining, de stilte van een andere wereld. Daar is het licht dat verzilverd wordt op de schubben van een school wegschietende vissen. Daar is de vertekening van duikbril en water waardoor alles anderhalf keer groter wordt. En natuurlijk is daar het geluid. Het geluid dat vier keer zo snel voortbeweegt waardoor je niet meer kan horen waar het vandaan komt. Kijk, met de geluidssnelheid boven kunnen onze hersens, doordat we twee oren hebben, en geluid van rechts eerder in het rechteroor komt, daardoor kunnen de hersens geluid lokaliseren. Gaat dat geluid echter vier keer zo snel dan is dat niet te berekenen voor ons kwabbenland. Zo noemde die dat: kwabbenland. Luister. Ik maak je een huis. Jij luistert want: ik maak je een huis door er over te vertellen. Ik maak, als eerste, van een huis: het huis. En wel: het huis op Malta. Het laatste huis met hem. Pak het grondig, chronologisch, aan, ik. Begin met hoe je daar terecht kwam. Beeld van schrale hitte, straten vol stof. Rechts betonnen flats, sommige onaf. Links puin, oliedrums. Beeld van een leeg caféterras, groot, met glimmend marmer, lelijk, 't steekt in de ogen. Hij zit daar, in zijn hemd, met koffie en Calvados. Dit beeld vermengt zich met de foto die je op zo'n zelfde ochtend hebt genomen: ook koffie, ook Calvados, weer het hemd, maar ook zijn blik, die doelgerichtheid in de ogen. Deze ochtend, de ochtend waar we het hier over hebben, bel je met de eerder genoemde Marlene Schumacher. Zoals gezegd verhuurt zij een huis in de oude haven van St Paul's Bay. Dit huis blijkt nog vrij en je maakt meteen een afspraak. Op weg naar buiten bestel je een tweede Calvados om op het goede nieuws te kunnen proosten. Dan: met de Calvados door de deur, het schitterende licht, het knippen met de ogen, knippen, klote glimmend marmer, Calvados gemorst. Rot terras, weg hier, we moeten weg hier. Jij, je lacht. We gaan weg hier. Hij schatert. Mensen die voor zijn charme vallen zijn in gevaar. Wat? Nog diezelfde dag gaan jullie het eiland over naar de oude haven van St Paul's Bay. Jij rijden, hij dronken. Jij stoppen, hij drinken. Jij rijden, hij drinken. Jij stoppen, hij braken. Moeten we het daar niet es over hebben, over dat drankgebruik? Pas tegen de avond komen jullie aan in het huis, het huis in een kromme straat, een huis waarvan er maar één in die straat staat. Woonhuis, tapijt, uitgesleten treden in de trap, citroenboom in de tuin, een tuin, en aan alle kandelaars te zien heeft Marlene ook een voorliefde voor kaarslicht. Maar meer nog dan een beeld is dit huis een geur. Denk na, denk in, denk uit, snuif op: misschien niet de geur van alleen dit huis, ook de geur van die Franse hotelkamer, met dat behang, of: de zolder van je oma, niet? De eerste avond in het huis een ruzie. Hier heb je geen beelden van, zeg je. 't Kwam vaker voor, zeg je. De specifieke incidenten ben je vergeten. Alleen de chemie van de reacties heb je onthouden. Ooh. En ook beelden van gebaren vol irritatie? Zijn hand, onder 't t-shirt, op z'n buik, op 't litteken. De manier waarop, zeg je. De manier waarop. Wat schiet ik daar mee op? 'Ach hou toch op. Ik geef niks om je verhaaltjes. Ik geef je het verhaaltje in twee zinnen. Man verdrinkt, vrouw praat niet meer. Eén zin zelfs. Nee de momenten waarop zijn afwezigheid het meest voelbaar is, de momenten waarin het gemis het grootst is, wanneer hij het levendigst aanwezig is. Die zoek ik. En stilzwijgend zijn dat de meest nietszeggende momenten. Ik zoek niet de ontgoocheling van de nacht dat hij wegbleef. Of zijn gezicht, de dag op dat vliegveld. Ik wil niet iets dat nog een verhaal is. Nee iets dat alleen maar verscheurd is wil ik. Snippers. De nietszeggende momenten.' Goed dan doen we het zo. Nicolaï komt terug van boodschappen doen. Lijkt me tamelijk nietszeggend. Jij hebt de badkamer geschropt. Lijkt me ook- Maar dat wil Nicolaï niet. Hij wil z'n eigen rotzooi kunnen opruimen. Het is zijn badkamer, het is zijn huis, jij wou niet samenwonen. Hij zegt: 'Het is niks vandaag. Ik ga naar buiten. Weg.' Drinken. Aardschokken. Geheugenuitbarstingen. Tijdbevingen. Jij en ik.

Wij staan tegenover elkaar als twee spiegels: de één maakt de reddeloze diepte van de ander. Jij. Je houdt het gelaat glad als glas of geglazuurde tegels. Krijg ik geen greep op, glij ik naar beneden, maar langzaam, langzaam. Misschien is een beter woord: biggelen. Ik zelf moet nergens zo om huilen als om goede moed. Goede moed vind ik pas echt om te janken. Spuit me vol, deel me in, maak me klaar, maak me af, lach me dood. Nu niet belangrijk. Snap dat dan. Jullie zaten op zo'n diepte dat er twee stoppen nodig waren om zonder problemen aan de oppervlakte te komen. De duikleraar was bij jullie. Hij had niks aan Nicolaï gemerkt voor de duik. Hij weet niet hoe het gebeurd is. Jij zag Nicolaï het eerst, maar ook dat was te laat. Op die diepte is het al snel te laat. De duikleraar zegt: 'Ik moest kiezen. Je was waanzinnig, je liet die jongen niet los.' De duikleraar zegt: 'Ik ben wel naar je toegegaan, maar pas toen je bijna bewusteloos was. Je begreep niet waarom ik niet kwam helpen. Maar onder water moet je altijd met het ergste rekening houden. Je moet voor de grondigste oplossing kiezen. Kijk die jongen, die was niet meer te redden. En jij, jij was een gevaar. Voor jezelf. Voor mij. Je was in shock, zwom in zijn bloed, zag zijn stuipen.' De duikleraar zegt: 'Ik zag je ogen, daar, toen. Voor het eerst voelde ik de duizenden tonnen water boven mij gewicht krijgen. Die angst. Verpletterend.' 'Het is. Ik hier. Hij daar. Hem daar. Kijk ik. Ik naar. Hem daar. Ik kijk. Naar hem. Zijn zijn. Zijn gezicht. Dat daar. Ik hier. Ik naar. Hem daar. Kijk naar. Zijn gezicht. Kijk naar. De gezichten. Die dat. Dat daar. Verbergt. Verbiedt. Bid. Ik. Hij. Hem daar. Ik hier. Ik kijk. Naar hem. Dat daar. Dit hier. Netjes, duidelijk. Dit is. Dit is. Een mond. Dit is. Wang, wenkbrauw. Schaafwond. Dit is. Bloedkleur, bloedkorst. Schrammen. Hij is. Gevallen. Gevallen man. Dronken kop. Schaafwond. Ik bid. Dit. Hij zegt. Hij zegt. Leven is klote. Ja leven is klote. Ik kijk. Dit is. Een glimlach. In oog. En mond. Zijn glimlach. Is dit. Hé daar. Hij kijkt. Ik kijk. Dit is. Hij is. Die lach. Dat gezicht. Dat net. Nog lag. Verborgen. Lag. Dat gezicht. In zijn. In dat. Hem daar. Kijk ik? Verzin ik. Netjes. Duidelijk? Hij daar. Hij zegt. Rood oog. Ik? Ja jij. Rood oog. Maar jij: schaafwond. Ja maar jij: rood oog. Hoe kom je, aan dat. Zaad. Zaad? Jouw zaad ja. In je oog? Ja. Goh. Dat dat. Zo bijt. Dat dat. En ik. Ik raak. Aan hem. Ik raak hem aan. Dit is. Dit is. De hand. Mijn hand. Dit is. Het gezicht. Ik kijk en. Het volgende gezicht. Het verdonkeremaand. Het vorige. Gezicht. Ik kijk. En hij. Hem daar. Kijk ik. Verzin ik. Niemand ziet. Ik kijk. Ziet niemand. Hem daar. Verstoppem. Achter gezicht. Verbergen. Bewaren. Voor later, voor later. Goed op later, proost. Proost. Proost. Tot de dood ons scheidt. Proost. Nee tot de dood ons samenbrengt. Dat dat. Daarom ben ik hier. En daar. Bij jou. Tegelijkertijd.'